

Drobtinice prestavljenim in nastopnim učiteljem.

Spisal Fr. Govekar.

II.

Da more učitelj presoditi in previditi, koliko sadú sme pričakovati v svoji novi službi, in da more svoje delovanje prav in primerno vravnati, je potrebno, da zvê, kaj vaščanje od šole mislijo, in v kaki razmeri živê med seboj. Učitelj se lahko kmali prepriča o značajnosti vaščanov, ter opazuje njih dobre in slabe lastnosti. Naj bolje je pa, če učitelj verjame le svojim očém in skušnjam, ne pa kakim opravljevcem in dolgojezičnikom. *) Tako opazovanje pa naj ne bode zavoljo radovednosti ali kakenga drugega slabega namena, ampak le zato, da se vé učitelj v svoji službi modro obnašati, sicer bi mu pa to opazovanje več škodovalo, kakor koristilo, ter ga pri ljudeh pripravilo ob potrebno čast in veljavo. O ljudeh nikar pre naglo ne sodi! **) Velikokrat boš zapazil pod slabo, borno lupino izverstno zerno, dostikrat boš pa tudi vidil, da je lično poveršje vse, kar ima kdo na sebi. Prepričal se boš, da si le prepogostoma in preveč verjel praznim in sladkim besedam in pa vnanjemu blišču, skusil pa boš tudi, da, ako le ti nisi preojster in prepust, ter se vsake vgodne priložnosti o pravem času modro poslužiš, sebi in drugim več koristiš, kakor pa, ako se misliš za naj bolj zvedenega in skušenega v vasi, in se zato z nikomur ne meniš. Potrebno je, da je učitelj moder, prijazen in resnoben. Vedi, da kdor hoče ljudi boljšati, jih more prej poznati; pot do glave in do serca pa ni vsakemu in vselej odperta! — Prizadevaj si pa tudi, da se popolnoma prepričaš o svojih učencih, koliko imajo dobrih, koliko slabih lastnosti. Potrudi se, da dobiš vir, iz katerega izvirajo vse slabe navade in zadržki, katere te v tvojem delovanji in trudu opovirajo in zadržujejo, ter poišči zoper nje pripomočke in zdravila, katere potem pridno rabi. Sicer pa nikar ne misli, da bodeš v šoli vse naenkrat zboljšal in preobernil. Potrebno je, da veš, da kdor misli, da bode vse naenkrat naučil, on ne nauči nič, in kdor

*) „Obrekovavec in tisti, ki ga posluša, oba imata hudičke; prvemu sedi na jeziku, drugemu v ušesih“, pravi sv. Bernard. — „Zagradi s ternjem svoja ušesa, nikar ne poslušaj hudobnega jezika, in napravi svojim ustom vrata in ključavnice“. Sir. 28, 22, 28. Pis.

**) „Ne sodite, in ne bote sojeni“. — Sv. Duh uči: „Smert in življenje je v jezikovi oblasti“, — in dalje: „Kar imaš zlata in srebernine, stópi, in napravi tehtnico, da tehtuješ vsako besedico, preden jo govoriš“. Pis.

misli vse na mah zboljšati, tudi malokdaj kaj zboljša! Ravnaj tedaj modro v vsakem obziru in pri vsaki priložnosti! Prizadevaj si, da vse, kar je slabega, koj s začetka zatiraš in uničiš; vse, kar je pa dobrega, vterjaj in zlahtni.

Pomenki

o slovenskem pisanji.

XLIII.

U. Po vsém tem še ne vém, jeli župan naš po besedi, ali ni. Rad bi pa vedil, ker imamo sedaj po novi vstavi spet župane in županije, in zlasti, ker ima Slovenija toliko Zupanov in Zupancev in Zupančičev, da nikamor; in kedar berem poslednje ime v kakem nemškutarskem šolskem letniku: Suppantschitsch, se mi dozdeva, da ni le gotovsko, ampak celo gotentotovsko!!

T. Župa (nemšk. Gau, lat. comitatus) je beseda znana posebno Serbom in Hrvatom. Popisal je H. Jireček „Slovan-ské právo v Čechách a na Moravě“ — in iz te knjige je posnel nekoliko M. Mesič v Književniku I. 2, in ondi kaže, da župa znači prvobitno po Miklosičevem in Hilferdingovem mnenji a) kuču, stanje, takodjer i čeljad prebivajuču u kući (i danas u Dalmac. cf. Vuk St. u rječ. župa); b) kotar, u kojem stanuje župa ili narod (cf. Konst. Porfyrog. o Hrvatskoj; ogerski komitati (slovašk. stolice) so mu županije = Gespannschaften; comes je ispán = župan; comes palatinus nandor ispán = nadvorni župan); c) u slovjen. starožitnostih, pravi, znači župa občinsko narodno imanje (cf. zakonik cara Stjepana Dušana). Danas znamenjuje župa u Slavoniji parokiju, u Lužici selo, obćinu, u Slovenaca ured; in župan, piše dalje, nam je še a) glava žûpa ili županija, ili b) načelnik manjih obćina itd. — Hrovatje imajo sedaj velikega ali verhovnega župana p. v Zagrebu, Reki itd. in podžupana. „Velikoga župana imenuje sam kralj. On je kraljev namjestnik u županiji; ostale častnike izabira narod. Područje velikoga župana vrlo je znamenito. On je glava političke i gospodarske uprave i županijskoga pravosuđja“ itd. — Kurelac piše, da župa je sedaj a) županija, b) plovanija ili parohija, i pod žup je dvojega perja: u primorju našem zovu tako crkvenjaka a u